

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА БАЧКА ТОПОЛА
ЛОКАЛНИ ОМБУДСМАН ОПШТИНЕ БАЧКА ТОПОЛА
БАЧКА ТОПОЛА

SZERB KÖZTÁRSASÁG
VAJDASÁG AUTONÓM TARTOMÁNY
TOPOLYA KÖZSÉG
TOPOLYA KÖZSÉG HELYI OMBUDSMANJA
TOPOLYA

РЕПУБЛИКА СЕРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА БАЧКА ТОПОЛА
ЛОКАЛНИ ОМБУДСМАН ОПШТИНИ БАЧКЕЈ ТОПОЛІ
БАЧКА ТОПОЛЯ

SRBSKÁ REPUBLIKA
AUTONÓMNA POKRAJINÁ VOJVODINA
OBEC BÁČSKA TOPOLA
MIESTNY OMBUDSMAN OBCE BÁČSKA TOPOLA
BÁČSKA TOPOLA

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЛОКАЛНОГ ОМБУДСМАНА ОПШТИНЕ БАЧКА ТОПОЛА ЗА 2020. ГОДИНУ

Бачка Топола јануар 2021. године

адреса: 24300 Бачка Топола, улица Маршала Тита, број 30
телефон: 024-715-310 локал 116, факс: 024-715-545, мобилни телефон: 063-11-09-551
е-маил: nesic.miladin@btopola.org.rs

ИЗВЕШТАЈ О РАДУ ЛОКАЛНОГ ОМБУДСМАНА ОПШТИНЕ БАЧКА ТОПОЛА ЗА 2020. ГОДИНУ

УВОДНА НАПОМЕНА

У протеклих неколико година Локални омбудсман Општине Бачка Топола, у складу са прописима, редовно је подносио извештај о свом раду Скупштини општине, те је током тог периода и настала одређена форма која је имала за циљ да се стекне што потпунији увид у рад овог органа у нашој локалној самоуправи. У једном делу извештаја навођени су и бројчани податци о обраћањима грађана те упорени показатељи из претходне године а како би се могла пратити кретања по појединим областима.

Нажалост протекла година у свему је била обележена пандемијом КОВИД 19, односно њеним последицама а у првом реду мерама које су по овом питању предузимане од стране надлежних органа. Цела та ситуација имала је велики утицај и на рад овог органа и то како са једне стране на сами број обраћања и њихову форму а тако и на сам карактер питања у вези којих су се грађанке и грађани обраћали. Посебне су последице биле по питању рада на терену, односно у месним заједницама, стручно усавршавање и друго.

Из свих наведених разлога овај извештај ће се у много чему разликовати од претходних а исказивање бројчаних података ће се вршити на потпуно другачији начин и без посебног поређења са податцима из претходне године. Без обзира на све наведено Локални омбудсман се трудио да у постојећим околностима на најбољи могући начин изађе у сусрет потребама грађанства и других субјекта и да свој рад прилагоди новонасталим околностима. У овом извештају ћемо задржати и неке од стандардних делова из претходног периода а што се посебно односи на уводни део и надлежност, јер су то ипак делови извештаја који су неопходни да би се он у потпуности разумео а поготово за оне који овакав извештај први пут читају или оне који немају основна знања и сазнања о институцији локалног омбудсмана.

УВОД

Локални омбудсман Општине Бачка Топола, установљен је на основу Одлуке о Локалном омбудсману Општине Бачка Топола, („Сл. Лист општине Бачка Топола, број: 5-1/19) која је донета од стране Скупштине општине Бачка Топола а на основу овлашћења из Закона о локалној самоуправи („Сл. Гласник Р.С., број :129/07, 83/14, 10/16 и 47/18) као и Статута општине Бачка Топола (Сл. Лист општине Бачка Топола, број: 5-1/19). Треба навести да је у Општини Бачка Топола прва у Републици Србији, односно тадашњој Државној заједници Србија и Црна Гора, почела са радом институција омбудсмана, односно својевремено Грађанског браниоца (који назив је присутан и у теорији и у пракси, поред назива Омбудсман, Заштитник грађана и Заштитник права грађана). Ова институција је у нашој општини основана од стране Скупштине општине Бачка Топола која је на својој седници дана 28. марта 2003. године донела Одлуку о Грађанском браниоцу (Омбудсману) под бројем 75-1/2003-1, док је на истој седници донето и Решење о постављању Грађанског браниоца (Омбудсмана) у општини Бачка Топола под бројем 02-09/20034 којим је дипл. правник Денеш Черник постављен на мандатни период од пет година почев од дана 01.04.2003.године када је и почео са радом. Тиме је наша општина показала у пуној мери своју приврженост формирању контролних институција које су у складу са реформским тенденцијама у нашем друштву и која има за циљ даљи развој демократских процеса и институција, као и посвећеност заштити права и интереса грађана. То је чињеница коју истичемо на бројним скуповима који се организују у вези са радом и деловањем омбудсмана односно питањима из њиховог делокруга. То је чињеница која нам служи за понос а са друге стране ствара и посебне обавезе у погледу неговања и развоја ове и сличних институције у нашој средини.

У вези са самим Извештајем, наводимо одредбе члана 41 Одлуке о Локалном омбудсману Општине Бачка Топола, који каже: „ Локални омбудсман подноси Скупштини општине једном годишње, најкасније до краја марта за претходну годину, извештај о остваривању, поштовању и унапређењу људских права и правној сигурности у коме износи општу оцену о раду органа, односно служби са становишта стања заштите људских права и слобода, положаја рањивих група, као и уочене пропусте и мере које предлаже за њихово отклањање. Извештај садржи нарочито број и структуру притужби, општу оцену рада органа, односно служби са становишта примене прописа, уочене пропусте и препоруке, мишљења и предлоге за њихово отклањање, као и критике и похвале појединим органима, односно службама и функционерима. Извештај може да садржи и иницијативе за измену или доношење појединих прописа ради отклањања недостатака и ефикаснијег рада органа, односно служби. Извештај такође може да садржи и друге податке или чињенице за које локални омбудсман сматра да је целисходно да се са истима упозна Скупштина општине или јавност.“ Поред тога и другим прописима се може предвидети да о неким питањима локални омбудсман треба да се бави у свом извештају а као што су то, примера ради, Кодекси добре управе, Кодекси функционера и друго.

НАДЛЕЖНОСТ

Када се говори о надлежности Локалног омбудсмана у општини Бачка Топола, а што се мора имати у виду када се разматра Извештај о раду, потребно је навести да у Републици Србији не постоји посебан Закон који на јединствен начин уређује питање рада и деловања омбудсмана већ за сваки ниво власти постоје посебни прописи који уређују питања од значаја за институцију омбудсмана, па чак постоји у нашем правном систему и разлика у називу саме институције. На нивоу Републике Србије постоји посебан Закон о Заштитнику грађана који се односи само на институцију Заштитника грађана Републике Србије. На нивоу АП Војводине постоји Покрајинска скупштинска Одлука о Покрајинском заштитнику грађана – омбудсману, која се односи само на ову институцију а што се такозваних локалних омбудсмана тиче у Закону о локалној самоуправи дата је само правна основа за установљење ове институције док се иста уређује одлукама скупштина јединица локалне самоуправе. Током 2012.-е и 2013.-е године покренута је иницијатива за промене у Закону о локалној самоуправи где се очекивало значајније уређење ове области, међутим током 2018.-е године усвојене су измене и допуне Закона о локалној самоуправи, али може се нажалост констатовати да на овом пољу, за сада, неће бити значајнијих помака, јер су измене у делу који се односе на заштитнике грађана у јединицама локалне самоуправе учињене само у делу који се односи на промену назива (уместо: „заштитник грађана“ сада је назив институције: „локални омбудсман“) и законско дефинисање независности и самосталности. С тим у вези донета је нова Одлука за нашу општину („Службени лист Општине Бачка Топола“, број:5-1/19), којом је предвиђено у члану 1: „Овом одлуком установљава се Локални омбудсман општине Бачка Топола, као независан и самосталан орган који штити права грађана.“ У члану 2 наведне Одлуке утврђено је: „Локални омбудсман независно и самостално контролише поштовање права грађана, утврђује повреде учињене актима, радњама или нечињењем органа управе или јавних служби, ако се ради о повреди прописа и општих аката јединице локалне самоуправе. Органи управе и јавне службе у смислу одредаба ове одлуке подразумевају општинску управу, општинско веће када поступа као другостепени орган у управном поступку, службе, јавна предузећа, установе и организације, као и друге организационе облике чији је оснивач општина (у даљем тексту: орган, односно служба). Под појмом грађанин, у смислу ове одлуке, подразумевају се физичка лица, домаћи и страни држављани, као и домаћа и страна правна лица о чијим правима и обавезама одлучује орган, односно служба. Поред надлежности из става 1. локални омбудсман прати стање у органу, односно служби у циљу унапређења доброг управљања у општини и иницира измене општинских прописа у складу са статутом и овом одлуком. Локални омбудсман не може узети у разматрање захтев за покретање

поступка који се односи на рад Скупштине општине, Председника општине и Општинског већа осим ако поступа као другостепени орган у управном поступку. Локални омбудсман се посебно стара о заштити и унапређењу људских, грађанских и мањинских права. Основни принципи деловања Локалног омбудсмана су законитост, непристрасност, независност и правичност. Локални омбудсман своје послове обавља у седишту а у посебним случајевима послове може обављати и ван седишта а када оцени да је то целисходно према околностима случаја.“ Поред тога неопходно је напоменути да су прописима Републике Србије и АП Војводине уређени и међусобни односи омбудсмана на појединим нивоима власти и то тако да се ови односи заснивају на принципима сарадње и подељене надлежности. Наиме наведеним прописима је одређено да омбудсмани на појединим нивоима власти имају надлежност према органима управе, организацијама и заједницама чији је оснивач тај ниво власти, односно чије прописе спроводе, те уколико се омбудсман са другог нивоа власти сусретне са притужбом која се односи на органе власти или прописе који нису у његовој надлежности, ту представку ће без одлагања проследити надлежном омбудсману на даљи поступак. У том смислу потписан је и посебан Протокол о сарадњи између Покрајинског омбудсмана и Заштитника грађана на локалном нивоу на територији Аутономне покрајине Војводине. У току су договори о сличним протоколима који би били закључени за институције на свим нивоима власти. У вези са наведеним, треба истаћи и да је у оквиру Удружења омбудсмана Србије са седиштем у Бачкој Тополи, покренута активност у оквиру које би се израдио нацрт Закона о локалним омбудсманима, као и припремили други предлози у вези са прописима које треба донети да би заштита људских, грађанских и мањинских права у Републици Србији била обезбеђена на највишем могућем нивоу.

РЕСУРСИ

Као што смо то наводили и претходних година, што се опремљености тиче, потребно је навести да су Локалном омбудсману обезбеђени потребни предуслови за рад који се огледају у обезбеђењу просторије и опреме за рад. Постоје потребни предуслови за реализацију задатака који су зацртани а који се односе на обилазак месних заједница (што нажалост током посматране године није реализовано из познатих разлога). Испуњени су и други предуслови као што су: обезбеђење базе података односно њеног коришћења, електронско вођење евиденција и комуникација и друго. Обезбеђено је и коришћење базе података правних прописа, судске праксе и друго а што је значајно унапредило рад овог органа, поготово ако се има у виду широки спектар обраћања грађана, односно појединих питања из веома широког круга правних области у вези којих се грађани обраћају. Постоји потреба да се изврши јачање институције у делу хуманих ресурса а у складу са већ усвојеним актима.

СТРУЧНО ОСПОСОБЉАВАЊЕ

Нажалост, посматрани период био је обележен великим потешкоћама које се односе на стручно усавршавање. Без обзира на велику подршку од стране Организације за европску безбедност и сарадњу, Мисија за Србију и Националног удружења медијатора Србије, нису постојали услови за посебне обуке које су биле уобичајене претходних година. Покушало се са обукама „на даљину“, односно путем интернета (ЗООМ платформа и слично), међутим такав вид обуке је доста ограничених могућности и не пружа потребне ефекте. То се посебно осетило приликом обуке која се односила на рад са медијима, где је управо онај најбитнији део, који се односио на практичан рад, изостао и за који је постигнут договор да се накнадно уради када то околности буду дозволиле. По питању стручног оспособљавања од посебног су значаја активности које су се одвијале у комуникацији у оквиру Удружења омбудсман Србије.

САРАДЊА СА ДРУГИМ ОРГАНИМА, ОРГАНИЗАЦИЈАМА И ЗАЈЕДНИЦАМА

Без обзира на чињеницу што су околности услед пандемије увелико компликовале сарадњу са другим органима, организацијама и заједницама, Локални омбудсман се трудио да се и у овој области негативне последице пандемије што мање осећају. Остварена је сарадња са многим органима, организацијама и заједницама а све у циљу што бољег и потпунијег остваривања улоге ове институције. Сарадња се у првом реду односила на функционере и органе Скупштине општине Бачка Топола, односно општинске органе управе и то кроз редовне и непосредне контакте по појединим питањима. Поред тога сарадња је остварена и са другим организацијама и заједницама које су основане од стране Општине Бачка Топола. Овде такође треба навести да код појединих од ових институција постоје и одређени проблеми јер су исти, мада оснивачка права врши Скупштина општине Бачка Топола, по својој природи, односно делатности коју врше, под надлежношћу Заштитника грађана Републике Србије односно Покрајинског заштитника грађана-Омбудсмана. По том питању смо имали одређене договоре са наведеним институцијама како би сарадња са истима била што непосреднија и ефикаснија а све у циљу што боље помоћи грађанима. Посебан је значај сарадње са органима који су непосредно надлежни по појединим питањима остваривања права грађана а поготово ако се ради о угроженим категоријама. Ту се у првом реду мисли на МУП, Суд, Тужилаштво, Центар за социјални рад, Дом здравља, и друге. Такође смо у протеклом периоду имали сарадњу и са другим органима као што су омбудсмани из бивших република СФРЈ, Европски омбудсман институт и други. Такође смо у посматраном периоду остварили сарадњу са Повереницом за равноправност, Делегацијом Европске уније, Канцеларијом за европске послове Владе АП Војводине и други.

Посебно истичемо активности које су вршене по питању сарадње локалних омбудсмана на локалном нивоу са територије целе Републике Србије. У оквиру наведених активности најзначајније је рад Удружења омбудсмана Србије. Оснивање овог удружења, као Удружења локалних омбудсмана Србије, иницирано је на заједничкој конференцији у Зрењанину а удружење основано на састанку у Нишу, током 2012.-е године. Почетна иницијатива за оснивање Удружења дата је из наше средине. Удружење има за циљ даље унапређење људских, грађанских и мањинских права кроз снажење ових институција. Оснивање Удружења било је подржано и од стране ОЕБС Мисије за Србију и иста је препознала наше Удружење као партнера у сарадњи на плану заштите људских, грађанских и мањинских права и унапређење демократизације нашег друштва. Започета сарадња успешно је настављена и током 2020.-е године. Везано за Удружење локалних омбудсмана Србије било је одређених потешкоћа у вези са регистрацијом али је исто превазиђено током 2016. године, када је извршена формална регистрација. На скупштини Удружења 08. Јуна 2016. године у Београду, за седиште Удружења одређена је Бачка Топола и тиме одато признање за нашу досадашњу ангажованост на плану унапређења ове институције а уједно за председника Удружења изабран је Локални омбудсман Општине Бачка Топола. У циљу боље информисаности јавност израђена је посебна интернет страница а у припреми је и још новија и боља. Поред тога побољшана је сарадња и са Заштитником грађана Републике Србије као и Покрајинским заштитником грађана – Омбудсманом, у којим институцијама су током 2017.-е године изабрани нови носиоци функција, те сматрамо да је она сада усмерена у добром правцу а посебно имајући у виду наговештаје по питању процеса децентрализације и у раду и функционисању ових институција. Наводимо и да је Удружење препознато као партнер од надлежних органа у Републици Србији и Аутономној покрајини Војводини као и од других субјеката чији рад је везан за заштиту људских права.

Значајна је сарадња и са такозваним невладиним сектором. Овде посебно истичемо ангажовање у Националном конвенту за поглавља 23 и 24 у приступним преговорима са Европском унијом уз координацију са Комитетом правника за људска права (ЈУКОМ), као и другим утицајним цивилним организацијама. Напомињемо да је, сходно природи институције локалног омбудсмана, у више наврата остварена сарадња са подручним јединицама органа са

републичког и покрајинског нивоа а како би се грађанима помогло да реше одређени проблем не чекајући да се кроз званичну процедуру води поступак за заштиту права грађана. Томе се прибегло услед оцене да се на тај начин брже и ефикасније може помоћи грађанима. Овде треба имати у виду да институција локалног омбудсмана није орган управе, односно да је по природи ствари упућена да делује својим ауторитетом и помогне грађанима као и органима који поступају у одређеним предметима. Ту посебно треба имати у виду да је локалном омбудсману дата могућност да у појединим случајевима поступа на начин како сматра да је потребно у датом случају, да би се грађанима на најбољи могући начин помогло да заштите своја права односно остваре своје интересе и да омбудсман има посебно овлашћење, за разлику од других контролних органа, да поред законитости и правилности цени и целисходност поступања надлежног органа те такође и решења које је тај орган донео у одређеном случају. То посебно значи да и у случају када је надлежни орган донео решење које је у потпуности формално на закону засновано и правилно, може се преиспитати поступање надлежног органа са аспекта да ли је наведеним начином решавања у одређеном случају на најбољи могући начин задовољен, односно заштићен, интерес грађана, односно заштићено његово право или је у датим околностима постојао и бољи начин да се удовољи захтеву грађанина и његово право заштити. Ово правило је у потпуности у складу са принципима „добре управе,, који као принцип све више бива прихваћен у нашим прописима и који налаже органима управе да поред поступања, које је у складу са законом и које је правилно, поступају и на начин да у првом реду воде рачуна да права грађана буду на најбољи могући начин заштићена и остварена. Посебно напомињемо да је и важећом Одлуком Скупштине општине створена правна претпоставка за овакав вид рада Локалног омбудсмана. У циљу побољшања стања на овом плану од великог је значаја Кодекс службеника и намештеника који је јавности доступан на сајту Општине Бачка Топола.

Поред наведене, сарадња је остварена и са другим субјектима а што се огледа у сарадњи са Скупштином општине Бачка Топола, односно са органима, организацијама и заједницама које су основане од стране Скупштине општине Бачка Топола, односно лицима које је иста изабрала, поставила или именовала. Овде у првом реду треба истаћи сарадњу са Председником општине као и са члановима Општинског већа. Такође је од значаја сарадња са Начелником општинске управе односно начелницима организационих јединица и то посебно по питању решавања одређених оперативних питања. У посматраном периоду, нажалост, сарадња са месним заједницама од којих је током извештајног периода десет месних заједница укључено у програм сарадње са Локалним омбудсманом, није се могла остварити на предвиђени начин, али смо имали контакте у случајевима када су се грађани обраћали за помоћ и месне заједнице посредовале у тим активностима. За преостале месне заједнице смо покренули иницијативу да их укључимо у заједничке активности не само по питању рада Локалног омбудсмана, већ и шире а у сарадњи са помоћником Председника општине. Већ смо им понудили и сарадњу по питању пружања услуга бесплатне правне помоћи и медијације. По питању сарадње посебан значај има сарадања са Заштитником грађана Републике Србије и Покрајинским заштитником грађана-Омбудсманом.

Током посматраног периода од стране Основног суда Суботица, судска јединица у Бачкој Тополи, обезбеђени су посебни услови за вршење медијације у просторијама судске јединице а такође је од стране организационе јединице Привредне коморе Србије у Суботици такође обезбеђен простор и други услови за вршење медијације и то првенствено у области привредних спорова.

У посматраном периоду значајно је сагледати и функционисање службе равне помоћи, као и институција које су усмерене на кориснике здравствених услуга. Функционисање службе правне помоћи је од изузетног значаја за заштиту права грађана јер се у великом броју случајева заштита права грађана може остварити само кроз одговарајуће поднеске надлежним органима, те уколико се то не учини заштита права грађана није могућа. То је посебно важно за велики број грађана који се налазе у тешкој материјалној ситуацији и нису у могућности да плате услуге адвоката. Међутим и поред стручног ангажовања извршиоца на овим пословима уочили смо два проблема који у пракси

постоје. У првом реду, и поред вишегодишњих настојања, тек крајем 2018.-е године донет је нови Закон о правној помоћи, тако да у пракси још остаје већи број недефинисаних питања која нису израђена конкретна решења у пракси. Са друге стране служба правне помоћи у нашој општини израђује одређене поднеске за поједине поступке пред судововима, али није у могућности да у тим поступцима учествује па су тако грађани који користе ове услуге у тешкој ситуацији јер морају учествовати у поступку а немају одговарајућа знања везано за процесне законе и на тај начин могу бити у неравноправном положају у односу на другу страну у спору, која је у прилици да ангажује адвоката и ту предност искористи да, захваљујући познавању правила поступка, буде у повољнијој ситуацији. Као што су и стари латини говорили да непознавање закона штети, то правило важи и данас а примера ради само наводимо само да непознавање правила о употреби језика, или одређивању вештака често доводи неке странке у неповољан положај, па чак и у ситуацију да из ових разлога изгубе спор у којем су имали велике изгледе на успех.

По питању институција које су основане ради заштите права корисника здравствених услуга може се констатовати да и поред измена у законима овај вид заштите није заживео а то се може констатовати на основу чињенице да се релативно често срећемо са грађанима који имају приговоре на рад здравствених установа али је број обраћања заштитницима пацијентових права и заштитницима корисника здравственог осигурања готово занемарљив. Може се констатовати да је на овом плану неопходно што хитније приступити изменама законских прописа који би обезбедили адекватну заштиту ове категорије грађана.

АКТИВНОСТИ У РАДУ

У 2020.-ој години број грађана који се обраћао Локалном омбудсману у вези са заштитом својих права, односно у вези са остваривањем својих људских, грађанских и мањинских права био је знатно мањи него претходних година. То је у свему узроковано последицама пандемије који су ограничавале грађане у њиховој могућности за обраћање, односно самог Локалног омбудсмана у могућностима за пријем странака и поступање по притужбама. Самим тим је потребно напоменути да су се обраћања односила на много мањи број субјеката односно да су субјекти у вези чијег рада се односила обраћања био поприлично сужен. Знатни број обраћања грађана био је у вези са консултацијама о томе како и на који начин односно пред којим органом грађани могу да остваре одређена своја права односно да их заштите и где смо били у прилици да их упућујемо у вези са тим. Сматрамо да је ово посебно значајно, јер верујемо да су грађани узели у обзир наша упозорења да је потребно да се пре упуштања у озбиљније правне односе консултују и информишу о својим правима и обавезама пре него што наведене односе дефинишу и својим потписом прихвате одређене обавезе. Овде посебно желимо да истакнемо случајеве када су грађани олако прихватили обавезе као жиранти, односно солидарни јемци а када се радило о обавезама и од неколико хиљада евра или у другим сличним случајевима. Значајан део обраћања био је у вези са остваривањем права која се односе на рад и права из радног односа а где Локални омбудсман нема директне надлежности али је у прилици да упути грађане где и на који начин могу покушати да остваре своју заштиту те такође да понуди своје услуге у смислу посредовања односно медијације. У посматраном периоду, крајем године, покренуто је три поступка медијације, који су завршени у тој години. Морамо овде напоменути да поступак медијације доноси резултате а што се посебно може видети у случајевима када смо грађане везано за притужбе на рад банака упутили код Народне банке Србије која је кроз поступак медијације успела да заштити права грађана у непосредном договору грађана и банака где је Народна банка Србије била само медијатор.

У вези са питањима из радног односа посебан проблем је недовољно знање о правима која запослени имају те да између осталог не разликују правне ситуације потврде пријема писмена и конституисања новог правног односа или ситуације. У току посматраног периода било је неколико обраћања у вези престанка радног односа али су се сви ти случајеви односили на

престанак радног односа на одређено време, те није било основа за преиспитивање тих случајева у датом оквиру. Што се тиче карактера обраћања бројчани приказ дат је у табеларном делу овог извештаја из кога се могу детаљно сагледати поједини аспекти рада Локалног омбудсмана у посматраном периоду имајући у виду уводну напомену. Поред наведеног треба истаћи и чињеницу да су сва обраћања код Локалног омбудсмана заснована на поверењу и да нису јавна односно да податци о истима нису доступни јавности. По питању обраћања грађана приметили смо у протеклом периоду да је један велики број грађана имао проблема у остваривању односно заштити својих права првенствено из разлога што су се упустили у одређене послове или активности (као на пример купопродаја непокретности или покретних ствари веће вредности, оснивање привредних друштава, закључивање других уговора, давање хипотеке и давање жирантских изјава и друго) а да пре тога нису у потпуности сагледали све потребне елементе који су везани за наведени посао а посебно се нису ни обратили стручним лицима (у првом реду адвокатима или другим консултантским службама). Често се дешава да у току реализације ових послова дође до компликација било да су објективне природе или је једна страна настојала да изигра другу страну, али тада грађанин више није у стању да на било који начин обезбеди заштиту својих права, односно уколико и постоје могућности да своја права заштити, онда се ипак ради о поступцима који дуго трају и чији коначан исход није изванредно познат, поготово у делу који се односи на материјалну надокнаду настале штете. Поред тога наведени поступци су везани и за значајне материјалне трошкове. То само показује да је потребно много више радити на образовању грађана на овом плану заштите својих права а што смо и радили током већег броја наступа на медијима локалног и регионалног карактера, које посебно треба похвалити јер су у сваком погледу показали отвореност за сарадњу са Локалним омбудсманом и то кроз интервјуе и посебне тематске емисија које су имале за циљ да упознају грађане са радом Локалног омбудсмана. Заступљеност Локалног омбудсмана на медијима била је присутна у свим видовима односно на радију, телевизији и у писаном облику.

Што се тиче нашег рада по појединим питањима, као што су наша предвиђања и наговештавала, најзначајнија питања у вези са обраћањем грађана била су везана за питања социјалног карактера и то било да се тичу директно на питања из ове области а као што је то остваривање права из домена социјалне заштите као што су разна социјална давања, права из рада и са тиме повезана права из пензијског или здравственог осигурања и слично или да се индиректно односе на ову област а да су директно везана за радна права, односе у породици или друго. Посебно смо уочили да се један део ових права остварује на веома тежак начин, односно да треба у наредном периоду радити на томе и то првенствено кроз измене прописа да се унапреди систем помоћи, која ће поред ефикасности имати као главну карактеристику и брзину јер је стара народна пословица (присутна и у Римском праву) да „ко брзо даје два пута даје,.. У склопу наведених настојања током 2020.-е године сматрамо да су значајне активности на спровођењу Кодекса добре управе, односно Кодекса службеника и намештеника, који ће у нашој средини представљати један од темеља на коме би се даље могли градити нови односи и нови приступ у раду и функционисању локалне заједнице по питању остваривања права грађана.

Значајно је навести да су се грађани и у посматраном периоду обраћали готово искључиво усмено, односно непосредно а да је број писмених обраћања, укључујући и електронски облик, занемарљив. Грађани су се могли обраћати Локалном омбудсману непосредно у канцеларији у седишту општине у Бачкој Тополи у улици Маршала Тита 38 и то уторком, средом и четвртком у времену од 10,00 до 14,00 часова а петком и понедељком по посебном распореду у месним заједницама, истина само спорадично услед ограничења насталих последицама пандемије.

У односу на број обраћања у посматраном периоду, односно током 2020.-е године, можемо навести следеће податке:

Број обраћања

појединачно	групе грађана	правна лица	Укупно
323	0	1	324

Из наведених података може се сумирати укупан број субјеката, по појединим категоријама, који су се обратили у вези са заштитом својих права и тај број је знатно мањи него претходних година где се у просеку током године могло евидентирати око хиљаду обраћања која се евидентирају. Овде је потребно напоменути да се у посматраном периоду институцији Локалног омбудсмана обратило већи број субјеката од наведеног, али су у овом извештају евидентирана само она обраћања која су се односила за питања заштите права грађана, односно других субјеката и то било да се у одређеном питању већ поставило питање заштите права или се на основу околности могло проценити да је у датом случају у изгледу или могуће покретање питања заштите права грађана. Евидентирана су само обраћања која су захтевала одређено поступање у вези обраћања и нису евидентирана обраћања која су се односила на давање једноставнијих савета или упутстава која су се односила на заштиту права грађана. Напомињемо да је највећи број грађана био из месне зајенице Бачка Топола а да је знатно мањи број обраћања грађана из сеоских средина услед познатих околности изазваних пандемијом, као и других околности. По питању карактера обраћања, односно садржаја захтева грађана који су се обраћали, дужни смо у првом реду напоменути да није изграђена јединствена методологија у овој области, те такође да су већина обраћања доста специфична те да их је тешко класификовати. Према нашим сазнањима у току је израда јединственог система обраде података који ће у наредном периоду омогућити да се упореде податци о субјектима који су се обратили омбудсману на раличитим нивоима власти а поред тога и обраду података у вези са обраћањима, односно њиховом карактеру и субјектима на које се обраћања односе. Ова методологија омогућила би упоредивост података по општинама и градовима те могућност дубљих анализа ових извештаја.

Што се посматраног периода тиче по садржини су се обраћања односила на следеће области:

По садржини обраћања	2020
Социјална заштита општег карактера	70
Имовинско правни односи	24
Радни односи	27
Насиље у породици	10
Консултације, помоћ, сарадња	41
Јавни ред и мир	3
Доприноси за социјално осигурање	14
Комунална питања	36
Развод брака, издржавање и виђање детета	30
Порези	62
Пензије	7
УКУПНО	324

Уколико повежемо одређена питања која смо издвојили, из разлога да се стекне што јаснија слика о појединим областима која су предмет обраћања грађана, може се уочити да је највећи број обраћања везан за социјални статус и социјалне проблеме грађана у ширем смислу те речи. То се и могло очекивати посебно обзиром на садашњу економско социјалну ситуацију, која је погоршана последицама пандемије. Овде морамо напоменути да је рад локалних омбудсмана веома специфичан и да се у анализама рада не могу применити методе и класификације које се примењују код других државних органа или тела.

ПРИМЕРИ ИЗ ПРАКСЕ

Током 2020.-е године, грађанке и грађани су нам се обраћали за помоћ у вези са остваривањем или заштитом својих људских, грађанских и мањинских права, те смо у вези са тим непосредно предузимали активности у вези са заштитом истих или смо их, према околностима случаја, упућивали другим надлежним институцијама а посебно служби правне помоћи у општини Бачка Топола у случајевима када је било потребно. У нашој пракси, сматрајући да Извештај о раду не би требало да буде само пуко навођење чињеница и статистичких података, желимо да наведемо и неке карактеристичне примере кој и би помогли да се Скупштина општине а тиме и грађани упознају са опасностима које им прете односно ситуацијама које могу да угрозе њихова права. Ови примери требало би да помогну и да се спознају начини реаговања у конкретним ситуацијама. Обзиром на начин рада и функционисања наше институције, чији рад се у првом реду заснива на поверењу грађана који нам се обраћају, примери ће бити наведени без личних података на основу којих би се сазнао идентитет појединих грађана или на основу којих података би се исти могао препознати. Напомињемо да се наведени појединачни примери могу односити за већи број случајева.

- пример број 1

Грађанин је закључио предуговор о куповини непокретности у вредности од неколико хиљада евра, стим да више од две трећине уговорене цене преда одмах по потписивању предуговора а да се исто има сматрати капаром, те да уколико у остављеном року не исплати преостали мањи део да му капара пропада. При томе су предуговором предвиђене и друге неповољне обавезе купца. Стицајем околности купац није могао обезбедити преостали део па му је велики износ пропао а он остао без крова над главом. Купац је морао бити много опрезнији када је прихватио овако строге услове предуговора.

- пример број 2

Грађанка је власник стана у Новом Саду. Од стране управника зграде добила је писмо са понудом да се склопи уговор о продаји заједничких просторија у стамбеној згради у једној доста напрегнутој конструкцији. Управник је посебно напоменуо да је тај уговор израдио адвокат. Када се грађанка распитала за поједине нејасне детаље понуђеног уговора управник је навео да ће се уговор закључити и без њене сагласности одлуком већине власника станова у згради. Када нам се грађанка обратила упознали смо је да се овде мешају институти продаје сувласничког дела и сагласности за доградњу. Након што је о истом опоменула управника такав предлог је повучен.

- пример број 3

Грађанин је избегао да прими препоручену пошиљку у уверењу да ће на тај начин избећи евентуалне непријатности. Међутим, како се касније показало требало је да преузме решење од јавног извршитеља али које је могао оспорити. Међутим пошто није примио пошиљку, пропустио је рок за приговор и тиме, поред дуга који није имао прави основ, требао је да плати и све трошкове јавног извршитеља.

- пример број 4

Млади брачни пар са дететом се раздвојио али нису формално разведени. Стицајем околности супруга је засновала ванбрачну заједницу са другим партнером и у међувремену су добили и дете. Када су се јавили матичној служби за упис детета и себе као родитеља, суочили су се проблемом да су одбијени јер се као отац детета морао уписати муж мајке детиње а стварном оцу је преостало да кроз посебан поступак на суду оствари своје право да се упише у матичне књиге као отац детета.

- пример број 5

Грађани су приликом спровођења поступка наслеђивања неприпремљени изјавили да се прихватају наслеђа према закону. Тако се десило да су на свим предметима који чини заоставштину сви наследили у идеалним – једнаким деловима. Тако се десило да су и на мање вредним ставрима (стари аутомобил) њих седморо сувласници и тиме и приликом регистрације и продаје треба окупити све сувласнике од који су неки и у иностранству. Да су се припремили за расправу могли су се договорити да наследе на други начин и поједноставе власничке односе.

- интернет преваре

Нажалост, без обзира на чињеницу да смо се овим питањем бавили и раније, поступање током посматраног периода нам указује да и даље постоји велики број случајева који указују на потребу да поново укажемо на овај проблем. Овом приликом желимо да укажемо и на једно питањем које је одавно било присутно у нашем друштву и за које смо мислили да ће полако нестати, али нажалост на основу неких индиција склони смо закључивању да је ова појава још увек присутна у пракси, односно да се овај проблем све више увећава и да је број случајева све већи. Уосталом и сам Локални омбудсман Општине Бачка Топола повремено (више пута недељно), путем интернета добија писма која су усмерена на преварне активности. Поред тога, нажалост, лица која потпадну под утицај примамљивих понуда из ових превара најчешће о томе ћуте и не признају ни својим најближим сродницима да су били жртве преваре а ни не обраћају се надлежним органима. Нажалост, најчешће је преварантима готово немогуће ући у траг, као и хиљадама евра или долара које нестану на овај начин. Због свега наведеног сматрамо да је потребно да се овде поново позабавимо неким детаљима ове појаве, поготово што се преваранти (који се најчешће јављају из удаљених држава у којима правна сигурност далеко заостаје иза наше) служе све префињенијим методама преварама.

У првом реду наглашавамо да грађани свакако не треба да поверују у бајке о томе да је неко њима непознато лице баш њих пронашло да би обавило неку трансакцију огромне суме новца обећавајући при томе лавовски део наведене суме. Приче које се при томе наводе су: да је у питању особа којој је побијена цела породица али се он као једини члан спасао али је сада у избеглиштву те да му треба помоћ да преузме новац који су имали у некој банци, затим да се ради о смрти лица које је оставило велику суму новца али да нема наследника па неко треће лице, које има сазнања о истом, мисли да сте ви могући наследник те да преузмете наследство пре него што исто припадне домицилној држави. Ту су и случајеви да једна хуманитарна организација која има сазнања о проблемима код нас жели да помаже грађанима који су у тешкој ситуацији а да грађанин буде посредник за значајну накнаду. Често се представља да се ради о лицу које је на самрти па жели, обзиром да нема наследника ни ближних сродника, да помогне добрим људима у нашој земљи, затим да се ради о лицу које услед ратних или сличних збивања у својој земљи није у ситуацији да подигне своја средства са рачуна у банци па му треба помоћ за исто као и многе друге сличне приче. Посебно наглашавамо да се на почетку траже само контакти за сарадњу са најобичнијим податцима. Међутим давањем одговора на такво писмо грађанин потврђује да је права жртва која је подлегла овој превари и питање је времена када ће и да ли ће схватити да је

преварен. У циљу преваре путем интернета шаљу се разни лажни документи који изгледају врло уверљиво а шаљу их наводни адвокати или нотари за које се лако утврди да уопште не постоје у званичним регистрима земаља из којих се наводно јављају а уколико под тим именом заиста постоји адвокат или нотар, лако је утврдити да контакти које има не одговарају онима са којих је писмо послато. Поред тога за комуникацију се користе опште адресе па и онда када се наводно шаљу званична писма банке „да потврде да заиста постоји рачун са наведеним износом“ при чему се користи домен који јако личи на званични домен банке али је довољно да се минимално разликује па да постане јасно да је лажни (понекад је разлика само у једном знаку интерпункције). Поред тога када се комуникација развије тражи се уплата новца преко компанија које врше трансфер новца за личности а које су са лажним профилем. Уколико жртва, после неког времена, почне да сумња у превару одмах се почиње са претњама и ставља у изглед плаћање великих новчаних казни или затворска казна због наводног непоштовања закона земље из које долазе писма. Све ово наводимо у циљу да поближе објаснимо механизме преваре али опет у првом реду наводимо оно што смо казали свим грађанима који су нам се обратили да су добили оваква писма путем интернета а то је да притисну оно дугме на тастатури које је у горњем десном углу и на коме пише: „delete“ и да што пре забораве садржај писма које су добили и мирно спавају после тога. Поред тога, јављају се у последње време и новији облици превара, као што су на пример варијанте извлачења новца од наивних грађана путем друштвених мрежа за упознавање и дружење. Такође је учестала и превара са наводним високим официром америчке војске који служи у Авганистану или Ираку и који се спрема да се врати у САД па преко интернета тражи „сродну душу“ са којом би могао да се дружи и евентуално да проведе остатак живота. Учестали су и случајеви када се грађанима шаље наводно обавештење о приливу већег девизног износа на њихов рачун или обавештење о некој вредној пошилици из иностранства. Такође су учестали примери и везано за одређене наводне добитке у наградним играма и давања из одређених фондова богатих држава.

Посебно скрећемо пажњу да се преваранти на интернету све више усавршавају те да сада користе и стварне адресе појединих привредних субјекта или чак и банака да би што више били уверљивији. Грађани треба да су врло опрезни и да, без обзира колико писмо које добију делује уверљиво и примамљиво, одмах одбаце сваку помисао да се упусте у комуникацију по основу таквих понуда.

- **закључак**

Из наведених примера може се уочити да су наведене повреде права везане за приватну сферу, али је битно схватити да је у свим наведеним случајевима проблем настао јер се грађани нису заштитили у законом предвиђеној процедури и уз потребну документацију где би надлежни органи, па тако и локални омбудсман могли помоћи грађанима. Но нажалост, грађани су олако пришли одређеним пословима, олако су поверовали људима у које се нису смели поуздати, те су се нашли у незавидној ситуацији.

Ово су само неки од примера који указују да грађани услед своје неопрезности могу доћи у готово безизлазну ситуацију по питању заштите својих права односно по питању материјалног положаја. Управо из тих разлога и скрећемо пажњу на значај велике опрезности у свакодневном понашању а посебно уколико се ради о преузимању значајних материјалних обавеза. Овде желимо да напоменемо да је и све већи број принудне наплате кредита и да грађани када дођу у ситуацију да не могу да отплаћују кредит не предузимају ништа по том питању, односно не обрате се банци ради изналагања решења, већ пасивно чекају до задњег момента када се већ огласи продаја куће и онда покушавају безуспешно да постигну договор са банком

Поред наведеног желимо поново да посебну пажњу посветимо питањима доприноса за социјално осигурање за пољопривреднике. Са жаљењем можемо да констатујемо да ово питање још није решено. Својевремено нам се обратио већи број грађана са овим проблемима. Још увек постоји проблем у вези са висином обавеза којима се терете пољопривредници а које обавезе нису у сразмери са величином поседа те тако исти је ниво обавеза за посед величине од пола хектара и

поседа који су величине неколико десетина хектара па и више. Надаље стицајем околности код једног, не малог броја пољопривредника, нагомилали су се дугови код којих највећи део претставља затезна камата која је достигла ниво који обвезници никако више не могу да плате. Примера ради имали смо случајеве где једна породица има дуг који је већи од 25.000 евра. Посебно истичемо да су у овим случајевима покренути и поступци принудне наплате те да је било и случајева уписа хипотеке на непокретности и у појединим случајевима не само на земљу већ и на кућу у којој породица живи. Јасно је какве би последице биле у случају да су ти поступци завршени. Анализирајући наведене случајеве заузели смо становиште да се наведени проблеми могу решити директним обраћањем према надлежном министарству а што смо и учинили а то је имало позитивне ефекте јер се уочени проблеми решавају и надамо се да у скоријој будућности можемо очекивати позитиван исход по овим питањима. Наш оптимизам заснивамо и на јавном обећању владе да ће ускоро бити Народној скупштини Републике Србије предложена законска решења по овом питању. Без обзира што смо ово питање отворили још 2014.-е године, мислимо да можемо бити задовољни што ће најзад бити решен на задовољство грађана о чијој судбини се ради.

пандемија

У вези са пандемијом предузели смо неколико активности а које се односе на подршку мерама које су усмерене на заштиту грађана од ове опасности а што је посебно било потребно обзиром на разне дезинформације које су се могле наћи посебно на друштвеним мрежама. Овде желимо да наведемо посебна апел који смо упутили јавности а који је наишао на добру реакцију јавности. Текст апела гласи:

**ПОШТОВАНЕ ГРАЂАНКЕ И ГРАЂАНИ ОПШТИНЕ БАЧКА ТОПОЛА
ПРВИ ЗАРАЖЕНИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ВИРУСОМ КОВИД 19 БИО ЈЕ ИЗ
БАЧКЕ ТОПОЛЕ АЛИ БАЧКА ТОПОЛА ЈОШ УВЕК НИЈЕ ЖАРИШТЕ ЗАРАЗЕ.
ДА БИ ТАКО И ОСТАЛО И ДА У БАЧКОЈ ТОПОЛИ НЕ БУДЕ ВИШЕ НИЈЕДНОГ
ЗАРАЖЕНОГ, ПОТРЕБНО ЈЕ ДА СЕ ПРИДРЖАВАМО СВИХ МЕРА КОЈЕ СУ ПРОПИСАНЕ И
ТАКО ЗАШТИТИМО СЕБЕ, СВОЈЕ НАЈДРАЖЕ И ЦЕЛОКУПНУ ЗАЈЕДНИЦУ.
ПОШТУЈМО СВЕ ПРОПИСАНЕ МЕРЕ И САВЕТЕ КАКО БИ САЧУВАЛИ И
ЗАШТИТИЛИ НАЈОСНОВНИЈЕ ПРАВО СВАКОГ ЧОВЕКА, ПРАВО НА ЖИВОТ.
АКО СВОЈИМ НЕОДГОВОРНИМ ПОНАШАЊЕМ УГРОЗИТЕ СВОЈЕ ПРАВО НА
ЖИВОТ ИЛИ ПРАВО НА ЖИВОТ НЕКОГА У СВОМ ОКРУЖЕЊУ, МОЖЕ СЕ ЛАКО
ДЕСИТИ ДА ВАМ НИКО ВИШЕ НЕЋЕ МОЋИ ДА ПОМОГНЕ ДА САЧУВАТЕ СВОЈ ЖИВОТ
ИЛИ ЖИВОТЕ СВОЈИХ НАЈМИЛИЈИХ.
ЗАТО ВАС ЈОШ ЈЕДНОМ, НАЈЉУБАЗНИЈЕ И НАЈОДЛУЧНИЈЕ, МОЛИМ ДА СЕ
ПОНАШАТЕ ОДГОВОРНО И ПРЕМА СЕБИ И ПРЕМА ДРУГИМА
УЈЕДНО КОРИСТИМ ПРИЛИКУ ДА СЕ, У ИМЕ ЦЕЛЕ НАШЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И У
СВОЈЕ ЛИЧНО ИМЕ, ЗАХВАЛИМ СВИМА ОНИМА КОЈИ СЕ НАЛАЗЕ У ПРВИМ
РЕДОВИМА БОРБЕ ЗА ОЧУВАЊЕ ЖИВОТА И ЗДРАВЉА СВИХ НАС И СВИМА ОНИМА
КОЈИ СЕ БОРЕ ДА НАША ЗАЈЕДНИЦА ФУНКЦИОНИШЕ НА НАЈБОЉИ МОГУЋИ НАЧИН
У ОВИМ ТЕШКИМ УСЛОВИМА**

УДРУЖЕЊЕ ОМБУДСМАНА СРБИЈЕ

Обзиром на чињеницу да је 2003.-е године у Бачкој Тополи почела са радом институција локалног омбудсмана која је била прва институција овог карактера на свим нивоима власти у тадашњој државној заједници Србија и Црна Гора, као и због личног ангажовања Локалног омбудсмана наше општине, Удружење има регистровано седиште у Бачкој Тополи а за Председника Удружења изабран је Локални омбудсман Општине Бачка Топола Миладин Нешић. Рад овог Удружења је веома битан не само на плану унапређења и оснажења институције омбудсмана већ и на плану унапређења људских, грађанских и мањинских права и унапређења правне сигурности а

посебно бавећи се питањима везано за измене у прописима и пракси рада управе. Наводимо да је захваљујући упорном раду ово Удружење препознато као значајни фактор и поуздани партнер у активностима везаним за заштиту и унапређење људских, грађанских и мањинских права. Удружење је ангажовано у многим активностима СКГО(Стална конференција градова и општина), ОЕБС(Организација за европску безбедност и сарадњу), ЈУКОМ(Комитет правника за људска права), Европски омбудсман институт и други. Такође се реализују разни пројекти (савети за међунационалне односе, пројекти унапређења националне равноправности и толеранције и друго). Поред тога удружење има и посебан Акциони план за унапређење институције локалног омбудсмана.

МЕДИЈАЦИЈА

У оквиру промена у правном систему Републике Србије које су усмерене на јачање правне сигурности посебно место заслужује питање медијације. Овај институт је још увек нов у нашем правном систему и недовољно познат и примењен. Ради унапређења система оставривања и заштите права грађанки и грађана у нашој средини прихватили смо се обавезе примене и унапређења медијације – посредовања у решавању спорова. Локални омбудсман је прошао одржане обуке и уписан је у регистар посредника код Министарства правде Републике Србије и има дозволу за посредовање под бројем: 740-09-00331/2018-22 од 25.07.2018. године. Досадашња искуства у примени медијације су врло позитивна а из искустава из праксе можемо слободно рећи да су потребе за медијацијом врло значајне и све их је више. Убеђени смо да ће медијација у наредном периоду бити веома заступљена у пракси и бити све значајнији чинилац у остваривању и заштити људских, грађанских и мањинских права.

ПРИМЕНА КОДЕКСА СЛУЖБЕНИКА И НАМЕШТЕНИКА

Обзиром да је током усвојен кодекс службеника и намештеника те да се тиме кодекс добре управе не примењује у даљем, нестала је и обавеза посебног праћења кодекса. Међутим и поред тога сматрамо да је наша морална обавеза праћења стања у овој области. У вези са применом кодекса нисмо имали непосредних притужби од стране грађана али се на основу тога не може извести закључак да по овом питању немамо одређених проблема, већ се вероватно ради о чињеници да је наведени акт релативно нов у правном систему наше општине те да га грађани још не познају довољно. Можемо констатовати да је информисање јавности о овом питању било недовољно, односно да је требало бити много шире и учесталије. Кодекс је објављен на интернет страници наше општине те је тиме доступан најширем кругу грађанки и грађана, али треба имати у виду велики број грађанки и грађана наше општине који немају услове за интернет приступ, односно нису оспособљени за приступ ИТ а нажалост то су управо и друштвене групе чија права су најчешће и највише угрожена. Сматрамо да би текст Кодекса требао бити истакнут и у просторијама услужног центра Општине. Надаље истичемо да смо у вези са применом Кодекса упутили иницијативе за посебне стручне састанке у вези са унапређењем његове примене, односно едукацијом запослених у јавној управи у вези примене кодекса у пракси. Наводимо да је Локални омбудсман Општине Бачка Топола био члан радне групе СКГО која се бавила и изградом аката везано за Кодекс функционера у јединицама локалне самоуправе у Републици Србији.

СТАЊЕ ЉУДСКИХ ПРАВА

По питању стања људских права, полазећи од искустава које смо имали у посматраном периоду, може се навести једна општа оцена да се стање по питању људских права у нашој средини током времена поправља и то првенствено захваљујући деловању све већег броја институција у нашој средини, које делују на основу све већег броја прописа који су у последње време донети у овој области. Ове институције су све више уважене и цењене и придаје им се све већи значај. Посебна је улога институције Локалног омбудсмана као и службе правне помоћи.

Нажалост заштита пацијената, односно осигураника код Републичког фонда за здравствено осигурање није на завидном нивоу и на том плану су очигледно потребне даље промене у прописима, без обзира што су закони по овом питању донети у скорије време. Такође је од великог значаја да се ове институције, као и остали надлежни субјекти власти као и невладине организације, све више ангажују на развоју свести код грађана о значају остваривања људских грађанских и мањинских права, како за појединца тако и за друштвену заједницу у целини. Од посебног је значаја све већи број акција пропагандног и едукативног садржаја а које се односе на питање заштите људских, грађанских и мањинских права. То су активности које се пре свега воде на нивоу целе Републике Србије али такође треба похвалити и деловање локалних медија који су и током посматраног периода исто као и раније, посветили пажњу значају ових питања, односно проблемима који су везани за остваривање људских права или угроженост истих. Међутим и поред ових позитивних тенденција треба констатовати као неоспорну чињеницу да је стање људских права у нашој средини, као и у нашем друштву уопште, још веома далеко од жељеног. Велики је број фактора који на то утичу а сигурно је да се ту у првом реду могу навести објективне околности везане за економску кризу која генерише и кризе друге врсте. Посебно је у протеклом периоду од великог утицаја у овој области имала ситуација узрокована пандемијом КОВИД 19 која је донела велики број ограничења појединих права која су гарантована Уставом и другим прописима. Посебан проблем у овом делу представља и велики број непроверених информација које се уносе у јавност као и велико неразумевање и непознавање основних института правног система. Сигурно да су ту и фактори који се односе на питања која су у нашем делокругу и која се односе на нашу организацију, ефикасност рада, свест и друго и сигурно да без обзира на то колико се можемо позивати на објективне факторе, у првом реду треба да се бавимо оним факторима који су у нашој надлежности односно на које можемо у већој или мањој мери да утичемо. То се у нашој средини мора схватити на прави начин јер се по питању остваривања људских права могу остварити и други ефекти а који се односе на укупан развој наше локалне заједнице па и друштва у целини. Посебно на овом месту наводимо проблеме који се односе на пореску област. Овде посебно морамо да истакнемо чињеницу да је нажалост не мали број случајева повреде права запослених а која проистичу из радног односа. Свакако је наведеној појави допринела чињеница да су се послодавци због кризе изазване пандемијом нашли у тешкој ситуацији а да су последице кризе покушали да превале на запослене. На том плану друштвена заједница мора одлучније и ефикасније да реагује.

Посебно морамо истаћи потребу да се ради на јачању људских ресурса у јавној управи у нашој локалној заједници, јер само образовани и едуковани запослени у јавној управи са новим приступом послу и новим начином рада и размишљања могу обезбедити испуњавање задатака и улоге која им се намеће у овој фази трансформације система управе у нашем друштву а која управа мора бити ефикасна и окренута интересима грађана. Нажалост велики проблем у нашој општини представља велики број непопуњених радних места јер скоро половина предвиђених извршилаца недостаје.

ПРАВНА СИГУРНОСТ ГРАЂАНА

По питању правне сигурности у нашој средини, морамо констатовати да и поред свих настојања да се кроз реформе које се спроводе у друштву у целини а посебно у делу који се односи на нове прописе којима се уређује систем функционисања друштвене заједнице, као и уз настојања која се чине на локалном нивоу, ипак имамо ситуацију да по питању правне сигурности још нисмо достигли жељени ниво. Овоме је сигурно у великој мери допринела још увек неповољна економска ситуација која је као једну од последица имала и кризу морала. Поред тога ту се могу навести и проблеми са доста лоше спроведним приватизацијама као и другим проблемима. У последње време посебно су изражени проблеми због великог броја одлазака младих на рад у иностранство и тиме

раслојавања породица и других проблема. Сходно томе присутни су и велики проблеми по питању правне сигурности јер се један део права грађана крши како због немогућности да исти своја права остваре услед објективних околности, тако и због чињенице да има доста случајева покушаја намерног изигравања интереса односно права грађана од стране њихових суграђана.

Посебно треба истаћи проблем да многи прописи и институције још нису у довољној мери или на прави начин реформисани те грађанима не пружају одговарајућу правну заштиту, односно правну сигурност. То се на пример огледа у ситуацији када имамо неефикасне поступке и процедуре као у извршном поступку, остваривању заштите по питању насиља у породици, остваривању заштите власничких права (оштећење имовине, заштита од несавесних подстанара или купаца, наплата потраживања, накнада штете и друго). По питању правне сигурности значајно је и питање неједнаког или недовољно транспарентног поступања појединих субјеката а где примера ради можемо навести питања опомињања грађана за неплаћање разних обавеза. Дешава се да се према неким грађанима воде поступци а према другима не, односно при томе се не знају критеријуми за овакво поступање, односно судбина оваквих понашања, ни коначна судбина дуговања појединих корисника. Такође је велики проблем везано за пореске обавезе где се нема тачна евиденција па грађани понекад ни не могу проверити све податке о својим обавезама а са друге стране питање застареле се не третира на прави начин. Важно је истаћи поједине добре примере у локалној пореској администрацији. У вези наведених проблема смо се обраћали и Заштитнику грађана Републике Србије али неки од ових проблема нису решени. Овде је посебан проблем што велики број грађана немајући одговарајућа сазнања, плаћа обавезе које други не плаћају и које се често ни не могу наплатити те се тако налазе у неравноправном положају. Посебно је питање како надлежни органи или институције могу дозволити да се годинама ништа не ради на плану наплате потраживања од грађана те да њихови дугови нарасту у мери да се више ни не могу наплатити а посебно и камате и трошкови који их тада прате. У наведеном смислу у току су активности усмерене на то да се обавезу порески органи а такође и други који наплаћују фискалне и парафискалне намете да најмање једном у току године обавесте грађане о стању њихових пореских обавеза. Ову активност планирамо заједно са Покрајинским заштитником грађана-Омбудсманом. Треба истаћи као позитивну чињеницу да је почео са радом Јавни бележник у нашој општини тако да наши грађани за одређене послове више не треба да путују у Суботицу, а много важније је да је принцип рада јавног бележника заснован на другим принципима па је тако могућност закључења уговора са елементима преваре јако сужена. Током посматраног периода уведена је још једна измена у раду Јавног бележника а то је да се непосредно по закључењу уговора о промету непокретности, исти од стране Јавног бележника шаље ради уписа промене у катастар, те се тиме избегава могућност разних злоупотреба од стране новог власника који се не уписује у катастар а којих случајева је било у пракси у ранијем периоду а на које смо и ми указивали. Нажалост, негативан утицај на правну сигурност има и чињеница да је све већи број прописа где се предвиђа једностепеност у одлучивању а што са аспекта правне сигурности није добро решење. По свим наведеним питањима наша институција је имала већи број иницијатива за измене прописа или доношење нових.

ЗАКЉУЧНО РАЗМАТРАЊЕ

Полазећи од чињеница и ставова који су изнети у овом извештају сматрамо да се може констатовати да је институција Локалног омбудсмана у нашој Општини у посматраном периоду оправдала своје постојање и у значајној мери помогла грађанима да остваре своја права односно да им помогне да остваривање њихових права буде брже и ефикасније. Ово је постигнуто и поред свих ограничења која су наметнута последицама пандемије КОВИД 19, односно мерама надлежних органа усмерене на отклањање последица пандемије. Посебно је од значаја да се грађани приликом обраћања Локалном омбудсману налазе углавном у тешкој

ситуацији и да им је поред непосредне помоћи, углавном правног карактера, често потребна и психолошка подршка и помоћ а што смо се трудили да им пружимо у сваком поједином случају. Напомињемо да ни један грађанин, без обзира на карактер свог обраћања, није био одбијен односно да смо се трудили да му помогнемо на било који начин. Нажалост мора се констатовати да је велики број грађана који нам се обраћао а који нису били у могућности да остваре своја права, јер су иста већ изгубили у ранијем периоду, услед своје неопрезности или олаког држања да ће се одређени проблем решити. Са друге стране значајан је и један број грађана који сматрају да имају одређена права, односно да су им одређена права повређена а да се у каснијем поступању утврди да то није случај. До овога долази углавном због лоше информисаности грађана али и делом затворености институција које би грађанима требале давати потребне информације.

Према наведеном предлажемо да Скупштина општине Бачка Топола овај Извештај размотри. Сходно ставовима који су заузети везано за Извештаје независних институција о овом извештају се не гласа.

У вези са активностима у посматраном периоду као и стањем које је анализирано сматрамо да Скупштина општине преко институција које функционишу у нашој локалној самоуправи треба да посвети значајну пажњу питањима која су разматрана у овом извештају те да, поготово од стране Председника општине, Општинског већа и Начелника општинске управе треба да се врше активности усмерене на побољшању стања по питању прописа који се припремају и доносе, поготово да се води рачуна о њиховом квалитету, примењљивости, свеобухватности и усаглашености а да се са друге стране посебно води рачуна да се ти прописи и спроводе у пракси а водећи при томе рачуна да се грађани налазе у равноправном положају, а са друге стране потребно је да се такође посвети и већа пажња у контроли спровођења прописа и у томе да се остварује конкретна и стална сарадња са органима са виших нивоа власти. Такође се може закључити да је Извештај о раду Локалног омбудсмана Општине Бачка Топола за 2020.-у годину сачињен у складу са Одлуком. Надаље Локални омбудсман је у току 2020.-е године, и поред свих ограничења, са успехом остваривао функцију и задатке који су предвиђени Одлуком о Локалном омбудсману. Сарадња Локалног омбудсмана са осталим институцијама на плану заштите људских, грађанских и мањинских права током 2020.-е године је била успешна. Посебно је значајна сарадња и заједничко деловање наше институције, службе правне помоћи и Општинске управе по питању остваривања и заштите људских, грађанских и мањинских права. У наредном периоду потребно је наставити активности на плану побољшања стања људских права и правне сигурности а да би се то постигло локални органи управе, организације и заједнице треба да пружају највећу могућу подршку Локалном омбудсману на плану остваривања његове функције која се односи на заштиту права грађана а посебно и да буду активни на плану едукације грађана у вези са остваривањем њихових права.

у: Бачка Топола
дана:31.јануар.2021.
број:75-1/2021-VII-1

Локални омбудсман
Општине Бачка Топола

Миладин Нешић